

Monitormätningarna

Korrigerigering för underrapportering

Björn Trolldal

Surveyföreningen

10 maj 2022

Den här presentationen

- Kort beskrivning av CAN
- Beskrivning av Monitormätningarna
- Korrigering för underrapportering

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)

- CAN är en oberoende organisation som har till uppgift att följa konsumtionsutvecklingen, ta fram och sprida saklig information på området.
- CAN är en ideell förening med 50 medlemsorganisationer (fackliga org, studieförbund m fl). Regeringen utser CAN:s ordförande.
- Våra medlemsorganisationer driver sina frågor, men centralt är vi alltså oberoende och ska ge saklig information på området.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)

- Vi genomför flera undersökningar som till exempel Monitormätningarna och Skolelevers drogvanor
- Vi har en forskningsdel kopplat till Karolinska institutet som finansieras med externa forskningsmedel
- CAN:s verksamhet finansieras även med anslag från Socialdepartementet men också från externa projektfinansiärer
- Vi är 25 anställda varav 5 disputerade forskare och 3 doktorander

Monitormätningarna

Monitormätningarna

- I Monitormätningarna studeras alkohol- och tobakvanor i befolkningen
- Har pågått sedan mitten av 2000
- Mätningarna består av fyra delar:
  - 1. Anskaffning av alkohol (olika typer av köp, resandeförsel och hemtillverkning)**
  2. Anskaffning av cigaretter och snus (Köp, försel)
  3. Konsumtion av alkohol (Hur mycket har du druckit?)
  4. Konsumtion av cigaretter och snus (Hur mycket röker eller snusar du?)

Anskaffning av alkohol

Registrerade delar (finns publicerade)

- Systembolaget
- Restauranger
- Folköl i livsmedelsbutiker

Oregistrerade delar (frågeundersökning)

- Resandeförsel
- Köp av smuglad alkohol
- Köp via Internet (ej via Systembolaget)
- Hemtillverkning

Anskaffning av alkohol

Syfte är:

- Att få en bild av den totala konsumtionen genom att summera den registrerade försäljningen med de oregistrerade delarna.
- De registrerade delarna finns publicerade
- De oregistrerade delarna fångas upp med Monitormätningarnas frågeundersökning.

Frågeundersökningen

- Frågeundersökningen hanteras av Ipsos
- Undersökningen utförs av Norstat i Linköping
- Urvalet är individbaserat och representativt
- Databesamlingen sker på två sätt:
  - självadministrerat formulär via sms-länk eller
  - telefonintervjuer
- Sms-utskick och telefonintervjuer genomförs varje dag
- 350 medverkande per vecka sedan mitten av år 2000
- Totalt har över 380 000 personer medverkat

Principer för undersökningens anskaffningsdel

1. Fånga konsumtionen på anskaffningsplanet, ej konsumtionsplanet
2. Kort observationstid för att minska risken för glömska. (senaste 30 dagarna)
3. Resultateten ger en bild av konsumtionen på aggregerad nivå, ej på individnivå
4. Korrigering av självrapporterade uppgifter
  - generell korrigering på grund av underrapportering
  - korrigering på grund av att de som dricker mest är överrepresenterade i bortfallet

I frågeundersökningen ställs frågor om:

1. Alkohol som förs in i landet vid resor från utlandet
2. Köp av smugglad alkohol
3. Köp via internet
4. Hemtillverkning

Men även

- Köp på Systembolaget

Vilka frågor ställs?

Alla frågebatterier är uppbyggda på samma sätt:

1. Om respondenten köpt/infört
2. Hur många gånger?
3. Hur mycket sista gången
4. Specificerat för respektive dryck

Mängderna sista gången multipliceras med antal gånger

Korrigerering av självrapporterade uppgifter

DEL 1:

Generell korrigerering

Korrigerering av självrapporterade uppgifter

- Korrigereringen baseras på frågor om köp av alkohol på Systembolaget
- Svaren jämförs med faktisk försäljning
- Skillnaden, kvoten mellan dessa används som en uppräknings/korrigeringsfaktor.

Korrigerering av självrapporterade uppgifter

Exempel Starköl

Svaren på frågan om köp av starköl på Systembolaget täcker 71 % av den faktiska starkölsförsäljningen på Systembolaget

Korrigeringsfaktor starköl: $1 / 0,71 = 1,41$

Motsvarande korrigeringsfaktorer beräknas även för sprit, vin och cider.

Korrigeringsfaktorer

Dessa korrigeringsfaktorer används som bas för att korrigera de självrapporterade uppgifterna om:

- Resandeförsel
- Köp av smugglad alkohol
- Hemtillverkning
- Köp på Internet

Korrigeringsfaktorernas storlek varierar över tid

Korrigerering av självrapporterade uppgifter

DEL 2:

Korrigerering för att bortfallet är större bland de som dricker allra mest

Korrigerigering för att bortfallet är större bland de som dricker allra mest

- Tidigare studier har visat att de som dricker allra mest är överrepresenterade i bortfallet.
- Den gruppen definieras som den procent som dricker allra mest.
- Denna grupp hittar vi i en annan del av Monitormätningarna
- Bortfallet antas vara 3 ggr så stort i den gruppen.
- För att korrigera även för detta studeras köp på Systembolaget med andra köp och införsel i den här gruppen

Exempel: Starköl köpt på Systembolaget

Först beräknas en ny hypotetisk kvot för köp på Systembolaget där den procent som dricker allra mest har räknats upp 3 gånger.

Den nya kvoten baseras på att inga storkonsumenter är överrepresenterade i bortfallet

Kvoten baseras i exemplet på att storkonsumenternas andel av köpen på Systembolaget är 6 %

	Ordinarie kvot	Ny Kvot	Skillnad
Starköl	1,41	1,27	0,14

Exempel: Köp av smugglat starköl

För att beräkna en korrigerad kvot för köp av smugglad alkohol jämförs storkonsumenternas andel av köpen på Systembolaget med deras andel av köpen av smugglad starköl:

Exempel: Köp av smugglat starköl

För att beräkna en korrigerad kvot för köp av smugglad alkohol jämförs storkonsumenternas andel av köpen på Systembolaget med deras andel av köpen av smugglad starköl:

Deras andel av köpen på Systembolaget var 6 %

Men deras andel av köp av smugglat starköl var 12 %

$12 / 6 = 2$, det vill säga dubbelt så stor

Kvoten för köp av smugglat starköl behöver alltså bli större än den tidigare beräknade ordinarie kvoten på 1,41

Exempel: Köp av smugglat starköl

Storkonsumenternas andel av köpen av smugglat starköl var alltså dubbelt så stor som deras andel av köpen på Systembolaget

$$12 / 6 = 2$$

	Ordinarie kvot	Ny Kvot	Skillnad
Starköl	1,41	1,27	0,14

Slutgiltig kvot för köp av smugglat starköl: $1,27 + (2 * 0,14) = 1,55$

Exempel: Resandeförsel av starköl

Storkonsumenternas andel av köpen på Systembolaget var alltså 6 %, men deras andel av resandeförseln var 3 %, alltså hälften så stor

$$3 / 6 = 0,5$$

Kvoten för resandeförd starköl behöver alltså bli lägre än den tidigare beräknade ordinarie kvoten på 1,41

Exempel: Resandeförsel av starköl

Storkonsumenternas andel av resandeförd starköl var alltså hälften så stor som deras andel av köpen på Systembolaget:

$$3 / 6 = 0,5$$

	Ordinarie kvot	Ny Kvot	Skillnad
Starköl	1,41	1,27	0,14

Ny kvot för resandeförd starköl: $1,27 + (0,5 * 0,14) = 1,34$

Korrigerade kvoter

På detta sätt korrigeras kvoterna för:

Resandeförsel av sprit, vin och starköl

Köp av smugglad sprit och starköl

Övriga delmängder korrigeras med den ordinarie korrigeringskvoten

(Exempelvis för köp av starköl via internet med 1,41 som i exemplet)

Metodförändring 2019/2020

- Vid årsskiftet 2019/2020 infördes möjligheten för alla respondenter att svara på egen hand via en länk i ett sms
- De som inte gjorde det blev intervjuade via telefon som tidigare
- Under 2021 besvarade ungefär 2/3 enkäten via sms-länken
- Under 2019 genomfördes ett större test med den nya metodiken parallellt med den gamla för att beräkna effekter av den nya metodiken på estimaten

Metodförändring 2019/2020

- Den nya metoden gav högre volymer på alla delmängder, inklusive köp på Systembolaget
- Detta innebar lägre korrigeringskvoter, även nedräkningskvoter används
- Betydelsen av detta korrigeringsförfarande har minskat

De olika delmängderna 2010-2020

(Ej Systembolaget)

